

Las Squadras

1

Informaziuns generalas e messadi tier
la radunonza communal dils 31 da mars 2020

Messadi per la radunonza communal dils 31-03-2020

Messadi per la radunonza communal dils 31-03-2020 allas 20.00 uras a Rabius

La suprastonza communal sutmetta a Vus las suandontas fatschentas:

1. Avertura e beinvegni
2. Elecziun da 2 dumbravuschs
3. Protocol dalla davosa radunonza communal dils 19-12-2019
4. Tractaziun ed approvaziun dil project per schurmetg dallas auas grondas Val Luven a Rabius e concessiun dil credit brut da 2'700'000 francs per mauns dalla votaziun all'urna
5. Tractaziun ed approvaziun dil project canalisaziun e serenera Val e concessiun dil credit brut da 400'000 francs
6. Concessiun dil credit supplementar da 32'000 francs per il project tegia Val Tenigia
7. Orientaziuns
8. Varia

Tractanda 3: Protocol

Il protocol dalla radunonza communal dils 19-12-2019 ei staus exponius public e disponibels sin la pagina d'internet naven dils 10-01-2020 duront 30 dis. Il protocol sa vegnir abbonaus. Ils cuosts da porto da frs. 2.50 per protocol vegnan tschentai a quen als abbonents.

Tractanda 4: Tractaziun ed approvaziun dil project per schurmetg dallas auas grondas Val Luven a Rabius e concessiun dil credit brut da 2'700'000 francs per mauns dalla votaziun all'urna

Atras il vitg da Rabius flessegia igl ual dalla Val Luven. La controlla dils prighels dalla Val Luven ha giu per consequenza che la carta da prighels ei vegnida adattada igl onn 2010. Daniev ein casas habitadas e menaschis da commerci e d'industria ella zona da prighels cotschna ni blaua. Era l'infrastructura da traffic sco la Via Alpsu H19 ni il binari dalla *Viafier Retica* ei periclitada dil prighel d'auas grondas. Biars da nus seregordan aunc bein vid las auas grondas digl onn 1987. A caschun da quellas auas

grondas ei l'aua currida naven da Luven giu entochen sil plaz da lenna alla staziun dalla *Viafier Retica* e naven da leu vinavon sur las rivas a Curtins e vinavon entochen ad Igriu.

Auas grondas igl onn 1987

Dapi 1900 ha la Val Luven procurau quater gadas per auas grondas e procurau aschia per donns. Quei ei succediu 1920, 1928, 1954 ed igl onn 1987. Igl onn 1954 ha l'aua fatg donns als rempars. Tier ils eveniments ein duas gadas il quartier da Luven (1920 e 1987) staus pertuccaus e treis gadas il quartier da Curtins (1920, 1927 e 1987).

Sin fundament dall'adattaziun dalla zona da prighels ha la suprastonza communal incaricau il biro specialisau *Hunziker, Zarn & Partner SA* da Domat igl onn 2015 cun ina studia da variantas per megliurar la situaziun da prighels. Sin fundament dils

resultats dalla studia da variantas ha la suprastanza communal incaricau il biro numnau igl onn 2018 cun las lavurs d'inschignier per la planisaziun d'in project per schurmetg dallas auas grondas a Val Luven.

Project

Il project cuntegn differentas mesiras per reducir il prighel.

Siglienter grep a Prau Liung

A Prau Liung siara in grond grep il letg dall'aua. Quei grep savess tenor expertisa da prighels bloccar l'aua e consequentamein menar l'aua ord igl ual dalla Val Luven. Per sligiar la stretgadad en quei tschancun digl ual duei ina cumpart dil grep vegnir sigliantada.

Rempars da deviazion Luven

Igl ual da Luven sa tier auas grondas ir surora gest sur la via cantunala sut Prau Liung. Il rumper ora d'in ual selvadi sa tier in eveniment d'aua gronda buca vegnir impediud. Ord quei motiv sto il material vegnir tenius si per aschia evitar donns tier las casas vischinontas. L'aua duei tuttina saver flessegiar anavos egl ual. Ella Val Luven vegn perquei construui treis rempars da deviazion. Quels treis rempars dueien impedir inundaziuns el territori da Luven e menar l'aua anavos egl ual avon che las auas cun material penetreschan giu ella via cantunala. Il potenzial da deposit da material avon ils rempars planisai vegn schazegiaus denter 5000 e 7000 m³.

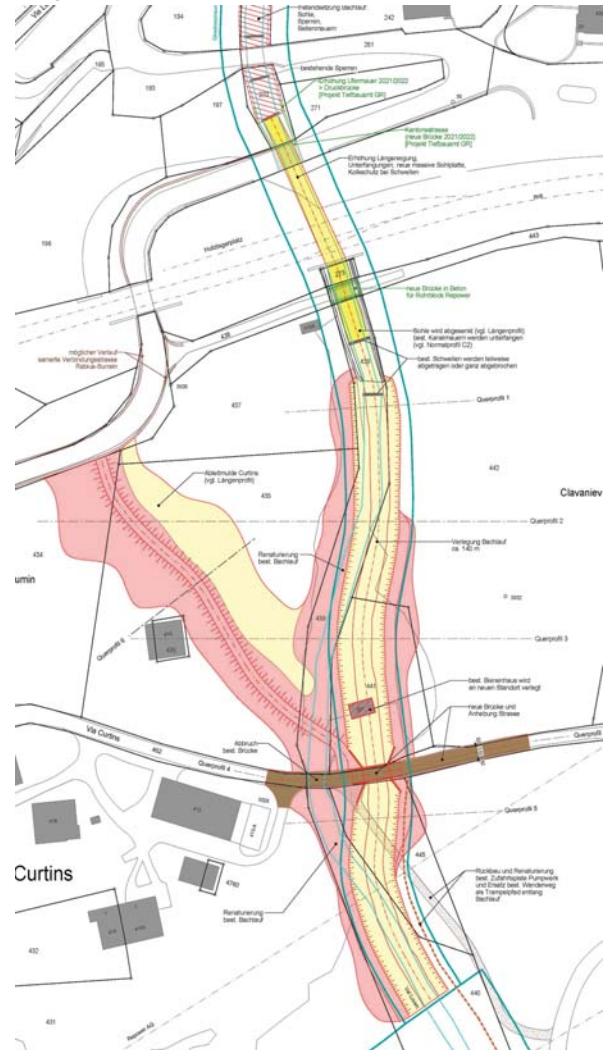

Schurmetg dallas auas a Luven

L'altezia dils rempars munta biabein 2.5 m sa denton tut tenor il terren esser pli aulta. Tier la planisaziun ein ils basegns dall'agricultura e dil turissem vegni risguardai. Aschia ha per exempel la via veglia naven da Runs entochen Rabius negins disavantatgs cun quei che quella via ei vegnida risguardada tier la planisaziun. Per las lavurs da construcziun e per il manteniment vegn baghegiu ina via da biabein 100 meters lunghezia naven dalla parcella nr. 55 gest sper il parcadi dall'interpresa *Bearth SA*.

Sbassar vau sut punt dil plaz da lenna

Actualmeins sa il material che vegn transportaus cun l'aua gronda procurar ch'il vau va surora tier il plaz da cargar lenna alla staziun e tier la punt da Curtins. Per reducir la resca ch'il material sefermi el tschancun sut il plaz da cargar lenna vegn in scalem eliminu e la sola dil letg digl ual construuda pli teissa. Cun quellas mesiras sa la pendenza dil letg digl ual vegnir augmentada per 10 %. Igl allontanament dil scalem e sbassament dalla sola pretendan ina sutmirada dils mirs dallas rivas. La sola duei vegnir construuda cun betun aschia che l'aua sappi cuorer pli spert atras il sutpassadi. Entras quella mesira vegn plinavon la capacita da transportar glera augmentada.

Schurmetg dallas auas a Curtins

Mesiras da protecziun a Curtins

La pendenza digl ual naven dil plaz da cargar lenna entochen Curtins munta en media 18 % denton ei la differenza da pendenza enteifer quei tschancun considerabla. Aschia sesanfla biabein a miez il tschancun ina rampa fetg teissa e gest avon in tschancun

fetg planiv. Plinavon sesanfla all'entschatta da quei tschancun digl ual in scalem cun in'altezia da circa in meter. Per saver garantir ina capacita da transportar glera equilibra vegn il cuors digl ual naven dalla lingia dalla Viafier Retica entochen a Curtins adattaus. Aschia vegn il cuors spustaus per entgins meters viers ost. Plinavon vegn en quei connex la punt da Curtins dislocada ed alzada. Cun quellas mesiras vegn il prighel per ils baghetgs da Curtins reducuis. Il sviament dil vau digl ual pretenda la dislocaziun d'in ualer. Per plazzar entuorn quel sa la vischnaunca metter a disposiziun terren sin parcella nr. 6344 a Surrein/Insla.

Cun las mesiras tier il plaz da cargar lenna alla staziun e l'adattaziun dil vau digl ual a Curtins sa la resca da deposiziun da material sin il tschancun cun pauca pendenza vegnir minimada, denton buca exclaussa. Tier eveniments da malauras che succedan mintga 300 onns eis ei pusseivel ch'aua e glera cuora entochen ils baghetgs da Curtins. Per reducir il prighel ei in'adattaziun dil terren en fuorma d'ina foppa a Curtins necessaria. Cun in'adattaziun dil terren sa l'aua che savess el mender cass (tier in eveniment da mintga 300 onns) deviar sur las rodaglias dalla viafier ni atras il sutpassadi vegnir menada a Curtins anavos egl ual. Consequentamein procura in'adattaziun da terren per in cuors dall'aua pli adattau e per meins prighel per ils baghetgs da Curtins.

Sanaziun dils stabiliments existents

Ils mirs dallas rivas existents ein per gronda part en in bien stan. En tschun loghens ston las fugas vegnir sanadas. Plinavon ein ulteriuras pintgas lavurs da manteniment sco per exempel entginas sutmiradas (Unterfangungen) necessarias.

Punts via cantunala Rabius-Surrein

La via cantunala Rabius-Surrein che vegn il proxim temps sanada traversa la Val Luven treis gadas. Tier la sanaziun da quella via ein differentas mesiras recumandadas. Quellas mesiras ein denton buca part da quei project.

Acquist da terren

Per baghegiar ils stabiliments da protecziun e per garantir in access per il manteniment ein divers acquisti da terren entras la vischnaunca necessaris.

Ils cuosts e la finanziaziun

Il biro Hunziker, Zarn & Partner SA da Domat ha calculau ils cuosts totals dil project cun 2.7 milliuns francs. Ils cuosts semettan ensemen sco suonda:

- sigliantar grep Prau Liung	frs.	50'000
- rempars da deviazioni Luven	frs.	650'000
- sbassar vau punt plaz da lenna Viafier Retica	frs.	500'000
- sviazioni foppa Curtins	frs.	120'000
- adattaziun cuors digl ual Curtins	frs.	800'000
- metter en uorden stabiliments existents	frs.	160'000
- acquist da terren	frs.	140'000
- honorar project d'exposiziun	frs.	80'000
- tpv.	frs.	200'000
total	frs.	2'700'000

Il project vegn sustenius dil cantun e dalla confederaziun. Las subvenziuns cantunales muntan 20 % e las subvenziuns dalla confederaziun muntan 35 % dils cuosts totals. Plinavon ha

l'uniun *Alpinfra* gia garantiu ina contribuziun da 100'000 francs per il project. Alpinfra ei in'uniun che sustegn vischnauncas muntagnardas tier projects d'infrastructura. Cunquei ch'il prighel vegn entras il project buca mo reducuis per habitadis, la zona da mistregn ed infrastructura communal mobein era per l'infrastructura dalla Viafier Retica ed digl uffeci da construcziun bassa dil Grischun ha la suprastanza communal encuretq il discuors cun ils responsabels pertuccai. Igl uffeci da construcziun bassa sco era la Viafier Retica renconuschan e beneventan il project. Igl uffeci da construcziun bassa surpren consequentamein 15 % dils cuosts e la Viafier Retica 10 %. Aschia muntan ils cuosts restonts per la vischnaunca biabein 808'000 francs. Plinavon ei da menziunar che las contractivas cun la Viafier Retica ein aunc buca terminadas. La suprastanza communal vegn a sestentar da perschuerer ils responsabels dalla Viafier Retica da sustener il project finzialme in a moda pli generusa.

Sco gia menziunau muntan ils cuosts totals 2.7 milliuns francs. Ord quei motiv decida tenor art. 27 al. 1 b) dalla constituziun communal la cuminonza dils votants definitivame in davart il project e davart il credit brut da 2.7 milliuns francs. Il project duei vegnir sutmess alla votaziun all'urna ils 19 da matg 2020.

A caschun dalla radunonza communal vegn *Benno Zarn* dil biro Hunziker, Zarn & Partner SA a presentar il project en detagl.
Departament ambient

Proposta

La suprastanza communal propona alla radunonza communal d'approbar il project per schurmetg dallas auas grondas Val Luven a Rabius e da conceder il credit brut da 2'700'000 francs per mauns dalla votaziun all'urna.

Tractanda 5: Tractaziun ed approvaziun dil project canalisaziun e serenera Val e concessiun dil credit brut da 400'000 francs

Introducziun

Tenor art. 7 dalla lescha federala pil schurmetg dallas auas ston tut las auas tschuffas vegnir purificadas avon che quellas vegnan menadas en auas publicas. La survigilonza persuerter ei vegnida surschada als cantuns. Quels obligheschan tut las vischnauncas da metter a disposiziun l'infrastructura necessaria che garantescha ina correcta purificaziun dallas auas piarsas. En loghens habitai sur onn en la vischnaunca da Sumvitg ademplescha mo l'ucliva da Val aunc buca quellas pretensiuns. Tochen oz vegn la canalisaziun d'aua tschuffa menada tochen giu sut Val en gl'ual da caglias. Tenor decisiun dalla Regenza grischuna dils 20 d'uost 2011 sto nossa vischnaunca realisar enteifer 10 onns la purificaziun dallas auas per l'ucliva da Val. Damai ch'ina colligiaziun cun la reit da canalisaziun da Surrein ei ord motivs finzials e tecnicos buca pusseivla sto vegnir construiv entochen gl'onn 2021 ina atgna serenera per Val. Ina damonda dalla vischnaunca per ina prolungaziun da quei termin ei buca vegnida acceptada digl uffeci cantunal per natira ed ambient.

Il project

La planisaziun da quei project ei vegnida fatga dil biro d'inschignier *Deplazes* da Surrein. En quei project ei previu ina nova lingia da canalisaziun da circa 300 meters lunghezia naven

da Val entochen el liug dalla serenera che vegn construida dado Val sper via sin la parcella nr. 6734 ch'ei en possess da *Dumeni Bearth*. Il terren necessari vegn prius giu en dretg da baghegiar. Igl ei previu ina serenera pintga mecanica-biologica dil tip CREABETON VTF 6, concepida per 30 valurs da habitonts. Quella consista ord treis parts cun tumbins da betun per ina serenaziun primara da ca. 15 m³, in indrez da daguttar (Tropfkörper) ed ina serenaziun secundara. Quei sistem funcziunescha senza electricitad. Per saver pumpar giu il gliet dalla serenera eis ei necessari che quella vegn piazzada en in liug ch'ei accessibels da tut temps cun in vehichel corrispudent. Quei gliet vegn lu menaus en la serenera Zavragia a Zignau pil tractament final. L'aua purificada vegn menada en ina canalisaziun tochen sin la parcella dalla vischnaunca nr. 5158, nua ch'ella sfundra, respectiv flessegia el Rein da Sumvitg. Las lavurs dueien esser terminadas sin la fin da quest onn.

Ilis cuosts e la finanziaziun

Tenor calcul e per part gia sin fundament d'offertas vegn quintau cun cuosts totals da 400'000 francs. Quels consistan da cuosts da baghegiar da 346'000 francs e cuosts generals da 54'000 francs, mintgamai inclusiv taglia sin pli valeta. L'indemnisaziun pil dretg da baghegiar e las indemnisaziuns pils dretgs da passar terren cun conducts che sedrezzan tenor la lescha pils dretgs da passar dall'uniun purila svizra ein gia cuntenei en la summa totala. Per quei project dat ei neginas contribuziuns da cantun e confederaziun. Ilis proprietaris d'immobilias a Val pagan las taxas ordinarias da colligiazioni alla canalisaziun e serenera tenor il regulativ communal da taxas tier la lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas.

Departament canalisaziun e serenera

Proposta

La suprastanza communal propona alla radunonza communal d'approbar il project per in nova canalisaziun e serenera a Val e da conceder il credit brut da 400'000 francs.

Tractanda 6: Concessiun d'in credit supplementar da 32'000 francs per il project tegia Val Tenigia

La radunonza communal dils 24 d'avrel 2018 ha approbau la sanaziun dalla tegia da Val Tenigia e concediu persuerter in credit brut da 290'000 francs. Lantschau las lavurs ha la *corporaziun d'alps Sumvitg* cun spazzar la part da lenn dalla tegia entochen sin ils mirs existents la stad 2018. Cura che quella lavur ei stada terminada ha la *corporaziun d'alps*, la suprastanza communal ed il planisader constatau ch'il plantschiu da lenn ch'era previus da mantener sesanflava en in fetg schliet stan. La suprastanza communal ha perquei suentar cussegliazioni decidiu d'allontanar quei plantschiu da lenn e da construir in niev plantschiu cun ina platta da betun. Quella decisiun ei vegnida prida malgrad che quels cuosts eran buca previ. Muort quei surpli da cuosts ein ilis cuosts totals survargai per 31'931.92 francs il credit concediu da 290'000 francs. La suprastanza communal ei tuttina perschuada che quei ei stau la dretga decisiun. Malgrad ch'il credit brut ei vegnius surtratgs ein ilis cuosts nets che muntan 172'838.72 francs biabein per 16'000 francs pli favoreivels che calculau. Quei damai ch'il *Padrinadi svizzer per vischnauncas muntagnardas* ha contribuui 40'000 francs vid il project. Plinavon ein las subvenziuns dil cantun e dalla confederaziun stadas per

4900 francs pli aultas che previu.

- expensas totalas	frs. 321'931.32
- contribuziun dil cantun e dalla confederaziun	frs. 76'900.00
- contribuziun dil padrinadi per vischnauncas muntagnardas	frs. 40'000.00
- contribuziun corporaziun d'alps Sumvitg (10 %)	frs. 32'193.20
- cuosts restonts per la vischnaunca	frs. 172'838.72

Independent dils cuosts restonts pli favoreivels basegna il project in credit supplementar ed ina decisiun dil gremi cumpetent. Tenor art. 30 al. 2 b) dalla costituziun communal ei la radunonza communal il gremi cumpetent per decider davart il credit supplementar da 32'000 francs. Ord quei motiv damonda la suprastanza communal la radunonza communal per il credit supplementar.

Tegia Val Tenigia

La suprastanza communal ei perschuada che la tegia ei ina buna investiziun per la vischnaunca e la corporaziun d'alps. Ella engrazia al *Padrinadi* per vischnauncas muntagnardas, al cantun ed alla confederaziun sco era alla corporaziun d'alps per il sustegn finanziar vid quei project. Plinavon engrazia ella a tuttas interpresas ch'ei stadas engaschadas vid quei project per la buna lavur prestada.

Departament agricultura

Proposta

La suprastanza communal propona alla radunonza communal da conceder il credit supplementar da 32'000 francs.

Informaziuns cuortas

Administraziun communal

La fin schaner 2020 ha la collaboratura *Cornelia Maissen* terminau igl engaschi tier l'administraziun communal. La *Cornelia* ei stada engaschada dapi terminaziun digl emprendissadi la fin zercladur 2019.

Cun l'entschatta fevrer 2020 ha la *Cornelia* entschiet sia nova piazza tier igl *Institut d'assicuranzas socialas dil cantun Grischun* a Cuera. La suprastanza communal engrazia per il grond engaschi demussau e giavischa bia plascher e satisfacziun per la nova sfida professiunala.

Suprastanza communal

Editura

Vischnaunca Sumvitg, Via Quadras Su 10, 7175 Sumvitg
telefon: 081 920 25 00, fax: 081 920 25 08,
e-mail: info@sumvitg.ch